

GOD

Alias Pyrrho

GOD

De bittere realiteit van een idee-fixe.

*Pas op voor onware overtuigingen die voelen als ware
overtuigingen. Francis Bacon. (1748)*

Schrijver: Alias Pyrrho
Coverontwerp: Yan Krikke
ISBN: 9789402144543
© Alias Pyrrho (2016)

Inleiding

In 2016 een boek over God. Je zou denken wat is daar nog aan toe te voegen. Er is waarschijnlijk geen onderwerp waarover in de afgelopen twee duizend jaar meer geschreven is, dan over God. Zeker als we de verhandelingen van geboden en de uitleg van geschriften betreffende godsdienst erbij optellen. De focus in dit boek ligt op God zelf, hoewel God, de geschriften en de rituelen van de godsdienst onverbreekelijk zijn, evenals het eruit voortvloeiende gedrag van de gelovigen met hun daden; daarmee is God niet iets vrijblijvends, iets wat zich in het verborgene, in de geest of in het gebed afspeelt, want het gedrag en het recht daarop voltrekt zich in de vorming van het hele leven; daarom zal deze verhandeling niet alleen gaan over het fenomeen God, maar ook over de consequenties die godsdienst op de hele wereld heeft. Het denken over, of het geloven in God heeft allerlei gedragsgevolgen die waardering kunnen oogsten, maar ook kunnen irriteren en die zelfs volstrekt onaanvaardbaar zijn. Een reden om dieper op het verschijnsel religie in te gaan en de positie van God daarin eens nader te bezien. Maar bijzonder genoeg, is dit niet de motivatie van een groep verbaasde seculieren die God en religie afdoen als een nauwelijks ter zake doend fossiel uit het verleden – in werkelijkheid dateert de secularisatie substantieel vanaf 1960 in enkele delen van Europa - dus niet relevant, zodat God

en de godsdienst zelf als oorzaak van de recente problemen niet meer aandacht verdienen. Voor de seculieren heeft godsdienst de status van een respectvolle zaak die gelijk staat met het recht op een mening en het recht op een waarheid. Er zijn theologen en filosofen die zelfs durven te beweren dat godsdiensten de enige verheffende kracht aan zowel de moraliteit geeft als aan de zin van het leven. En dat een leven zonder God kaal, zinloos en zonder enig perspectief is, dan het armzalige zicht op materieel geluk. Zelf hebben seculieren het proces van vertwijfeling al enige tijd achter zich gelaten en is de waarheid niet meer dan een geaccepteerd concept van continue veranderingsprocessen. Niets is uiteindelijk stabiel, zodat alles eens verandert en daarmee is de enige waarheid die overblijft het veranderingsproces. Het geeft het begrip waarheid alle ruimte en geen tijdloos rigide karakter, zodat deze relativerende attitude voor sommigen ook een opening biedt waarheid naar eigen wens af te bakenen. Iedereen mag zelf uitmaken wat nu waar is, of wat hij of zij vindt, al is het klinkklare nonsens of een illusie. Niemand heeft de wijsheid of de waarheid in pacht. Het is een gevleugelde uitspraak, maar wie toch stelling meent te moeten nemen in een waarheidsconflict komt al snel onder het vuur van de rede te liggen in het seculiere debat, behalve en dat is toch ook opmerkelijk, als het God aangaat. God mist de substantie voor een redelijke repliek. God heeft naast een algemeen beschermde status, een status

die weliswaar door de seculieren als een realiteit ontkend wordt, maar die wel omzichtig gedoogd en beslist niet wordt aangevallen. Wat moeten we met God? De seculieren kunnen er niets mee. Misschien voelt men de kwetsbaarheid van het godsbesef aan en instinctief het pijnlijk verlies. Of men ziet godsdienst als een onschuldig fenomeen dat stilletjes in de tijd zal doodbloeden. Mogelijk merken we hier zelf de hand van de Almachtige die op de achtergrond de status van Zijn bestaan evenals zijn getrouwe volgelingen in bescherming neemt. In deze gedooogsfeer van tolerantie, goede bedoelingen en gepaste redelijkheid ondervinden de seculieren geschokt dat redelijkheid zeker niet bepalend is voor iedereen. Op het moment dat een onbegrijpelijke waarheidsclaim onvoorwaardelijk door gelovigen eenzijdig wordt opgelegd, zonder enig overleg. Sterker, de eis is eenzijdig: capituleer ongelovige en bekeer je! Buig en onderwerp je aan de ware leer. Er is maar een Ware God en die heeft het universele recht op strikte gehoorzaamheid. Wie daar wat lacherig op reageert, zeker door seculieren die menen dat alles over waarheid al eens gezegd en beschreven is, vergeet dat er nog miljarden mensen over de hele wereld zijn die het bestaan van God serieus nemen; zo serieus als een feit, evenzo feitelijk als hun eigen lijf en leden van vlees en bloed zijn. In die seculiere tolerantie pakken de gelovigen in de Almachtige hun eigen waarheidsclaim met beide handen stevig vast en laten de gevolgen daarvan kennen. Maar hoe reëel

is het bestaan van God, of anders volgens Freud, wat moeten we aan met het reële bestaan van een idee-fixe, als de gevolgen van een fictie zoveel ellende in de wereld veroorzaakt? In het kader van deze twee vragen volgen we in dit boek het denken van gelovigen in God, naast het denken van seculieren over God, en de overtuiging als een cognitief proces, zodat we gaandeweg uitkomen bij de cognitieve neurowetenschappen. Want God houdt tevens in de psychologie en aanverwante neurowetenschappen de gemoederen nog bezig.

Democratie gaat uit van het bestaan en het recht op pluriformiteit. Dit democratisch beginsel geeft mensen het volste recht dat hun opvattingen kunnen en mogen verschillen en dat bij politieke beslissingen de meeste stemmen gelden. Naast politieke meningen vinden we ook diverse religieuze stromingen. De vraag is echter: past God wel in een democratie? Kan de Almachtige wel democratisch zijn, zodat Hij met zijn Woord zijn mening ondergeschikt maakt aan de visie van een meerderheid? Of moet de democratie buigen en zich aanpassen aan de wensen en geboden van de Ware, Universele, de Almachtige? Hoe kan een mening ooit gelijk zijn aan de wil van de Ware God? Of moet de Ware God knielen voor de democratie? Nu heeft God een beschermende status in de wet door de vrijheid van godsdienst en dat is een even groot goed als de vrijheid van meningsuiting. De vrije mening om God te verbieden wordt door de Nederlandse wet geweerd, zodat die wet God en de vele godsdiensten legitimeert.

Kennelijk gaat deze grondwet uit van een bestaande God, want het geloven en uitdragen van allerlei fabels is al beschermd door de wet op het vrije woord. God is kennelijk meer dan een mening. Alleen de realiteit van een God maakt de dood voor gelovigen onschendbaar. Met andere woorden, een mening over God wordt met die godsdienstwet niet gelijkgesteld aan elke andere mening. Want een woord is niet vrijer dan het openlijk verkondigen van fabels als waarheid.

God in Parijs.

Op vrijdag 13 november 2015 gaf Allah aan acht jihadstrijders de opdracht om op diverse plaatsen in Parijs met kalasjnikovs zoveel mogelijk willekeurige mensen met een kogelregen te doorzeven. Dit bericht in de pers of in het tv-journaal zou bij rechtgeaarde moslims hevige verontwaardiging opwekken, want de God die door moslims Allah wordt genoemd zou zo iets nooit en te nimmer doen. Kennelijk is er onder moslims, die bestaan uit gematigde islamieten en strenge orthodoxen, geen eensgezindheid over wat Allah precies wil. Een moslim (Arabisch: مسلم, moeslim, en Turks: Müslüman) is letterlijk: iemand die zich overgeeft, waarbij bedoeld wordt op de overgave aan God (Arabisch: الله, Allah).

Het bericht moet waarschijnlijk zijn: Op vrijdag 13 november 2015 kon Allah niet verhinderen dat acht jihadstrijders, notabene in Zijn naam, met de uitroep 'Allah is Groot' in het Arabisch, in Parijs hun kalasjnikovs leegschoten om zoveel mogelijk mensen te doden. Ook dit bericht zal voor veel moslims niet goed aanvoelen. Het roept vragen op waar God nu wel of niet toe in staat is en waarom dan wel of niet. Maar de meeste moslims, zowel mannen als vrouwen, knielen gedwee op hun matjes om te bidden in hun moskeeën en lijken zich helemaal geen vragen te stellen over de macht of onmacht van hun Allah. Vragen stellen op zich lijkt wel een zonde, en past eerder bij een

kritische blik dan bij een overgave. Je overgeven en vragen stellen wringt nu eenmaal.

Het bericht moet waarschijnlijk zijn: Op vrijdag 13 november 2015 waren acht jihadistrijders door een idee-fixe bevangen, om in de naam van God, met de uitroep 'Allah is Groot' - in het Arabisch - in Parijs met hun kalasjnikovs zoveel mogelijk ongelovigen te doden. Ook dit bericht zal niet in goede aarde vallen bij moslims, want wat wordt er bedoeld met die idee-fixe? Is het de goddelijke opdracht tot de jihad die totaal verkeerd wordt geïnterpreteerd? In dat geval van waan kunnen veel gematigde moslims instemmen. Of schuilt de illusie in het bestaan van een Allah? Een vraag die voor hen ondenkbaar is omdat die eveneens op hun eigen islamitische geloof als idee-fixe slaat. Ook seculieren zouden weleens wat meer vragen mogen stellen, andere vragen, zoals hoe jihadisten zo overtuigd kunnen zijn van hun zaak, wanneer ze met een bomgordel hun leven als martelaar offeren? Dan moet God toch wel een heel hoog realiteitsgehalte bezitten. Je geeft je leven niet voor wat je zelf als een idee-fixe beschouwt? Je blaast jezelf alleen op omdat je ervan overtuigd bent dat God bestaat en je als martelaar in een hemels paradijs laat voortleven. En dat niet alleen, je bent er ook heilig van overtuigd dat wat je onderneemt of laat Gods goedkeuring heeft. Dit religieuze motief is voor de seculiere wereld niet alleen onbegrijpelijk, het is hoogst ernstig, want het kostte in Parijs 130 onschuldige levens, nog

exclusief de martelaren en honderden gewonden. Het moet in de ogen van seculiere wereld toch een ongelooflijk hoge prijs zijn voor wat zij zien als een puur waanbeeld; met het spastische politieke gevolg een bommentapijt op gebieden in Irak en Syrië om de jihadisten van het kalifaat te verslaan. De seculiere wereld van deskundigen en de media zoeken de reden voor zo'n aanslag dan ook niet bij Allah, maar in heel begrijpelijke ongewenste, radicaliserende sociale omstandigheden voor de jonge moslims, die voor de radicale jihadstrijder zo onaanvaardbaar is dat wraak het enige motief kan zijn. Wraak voor een leven dat wenselijk is, maar onbereikbaar voor hen die zich als moslim in de maatschappij verstoten voelen. Die reden kenmerkt het seculiere denken; dit begrijpen ze als materialisten, dat kansloze in de maatschappij overgaan op agressieve verzetsdaden; het denken van de jihadisten lijkt daarmee voor de seculieren even onbereikbaar als andersom. De seculieren zouden zich eens moeten afvragen waarom alle anderen - en dat zijn er zoveel meer - die minstens zo zwaar lijden onder schrijnende kansloosheid en armoede, geen bomgordel dragen en geen moorddadige acties ondernemen tegen al die verderfelijke Westerse waarden. Zijn seculieren de immense kracht van God vergeten? Of kunnen ze er eenvoudig niet bij wat God betekent voor een gelovige?

Hoe kunnen we iets begrijpen en hoe kunnen we iets verkeerd begrijpen en hoe kunnen we onmogelijk iets begrijpen omdat het begrip geblokkeerd wordt? Het lijken drie eenvoudige vragen maar de antwoorden die erbij horen grijpen diep in de cognitieve werking van onze hersenen. Nu is die werking nog lang niet klip en klaar duidelijk, maar er zijn inmiddels wel hypothesen die ondersteuning vinden in de wetenschap. We gaan daar later dieper op in. Voorlopig kunnen we zeggen dat er vier mogelijkheden zijn waarin het begrip over het begrijpen uiteenvalt.

1. Het terechte begrip ($1+1=2$). Het is overeenkomstig de werkelijkheid en de algemeen aanvaarde betekenis.
2. Het onterechte begrip, dat doorgaat als misvatting ($1+1=3$); de overtuiging dat de werkelijkheid anders is. Dit kan alleen als het teken 1 niet als 1 is maar als 1,5 gezien wordt. Men heeft de betekenis van 1 veranderd.
3. Het onterechte onbegrip, wat ook wel enigmagevoel genoemd wordt; de illusie blokkeert het begrip ($1+1=2$) en is voor de illusiebezitter niet te begrijpen. Andersom komt het idee van de som ($1+1=3$) ook niet tot stand door degenen die $1+1=2$ als juist ervaren.
4. Het terechte onbegrip, voor ($1+1=2$) kan men alleen begrijpen als men niet weet wat 1 is en/of wat plus + betekent. Er zijn eerst betekenisvolle gegevens nodig om de som te kunnen maken, zodra die basale info ontbreekt komt het begrip niet tot stand.

Vertalen we dit naar gelovigen dan is:

1. God bestaat.
2. Ongelovigen hebben de illusie dat God niet bestaat.
3. Ongelovigen kunnen niet begrijpen dat God bestaat.

4. Ongelovigen missen de nodige kennis en daarmee het begrip over God, omdat ze niet weten wat er in de Bijbel of de Koran staat. Ze hebben geen dwingende aanwijzingen, dus wijzen ze het godsbestaan af.

Voor seculieren is dit begrip precies omgekeerd:

1. God bestaat niet.
2. Gelovigen koesteren de illusie dat God bestaat.
3. Gelovigen kunnen niet inzien dat God niet bestaat.
4. Gelovigen missen de kennis die nodig is om te weten dat illusies bestaan, hoe ze tot stand komen en waarom het geloof in God zo wijdverbreid is.

Er bestaat wel of geen God er is niets er tussenin. Dat geldt ook voor degenen die de waarschijnlijkheid als onzeker uitgangspunt nemen. Voor het goede begrip is het nodig de beide standpunten te onderzoeken en eens te zien waarop die begrippen steunen (4). Voor de gelovigen gaan we na wat God is en wat de geschriften te melden hebben, als grondslag voor hun overtuiging. En voor de seculieren die menen dat gelovigen het slachtoffer zijn van een illusie – wat anders - gaan we na welke wetenschappelijke kennis de psychologie van het denken, voelen en begrijpen kan verklaren. Met het riskante verschil tussen weten als zekerheid en geloven als onzekerheid. Ofwel, wat maakt het weten tot weten en wat maakt geloven tot een kans op een idee-fixe?